

Врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија“ бр. 58/00, 44/02, 82/08,167/10 и 51/11) и член 22 став 1 од Законот за средното образование („Службен весник на Република Македонија“ бр. 44/95, 24/96, 34/96, 35/97, 82/99, 29/02, 40/03, 42/03, 67/04, 55/05, 113/05, 35/06, 30/07, 49/07, 81/08, 92/08, 33/10, 116/10, 156/10, 18/11, 42/11, 51/11, 6/12, 100/12, 24/13, 41/14, 116/14, 135/14, 10/15, 98/15, 145/15, 30/16, 127/16, 67/17 и 64/18), министерот за образование и наука ја донесе наставната програма по наставниот предмет **граѓанско образование за I (прва) година** од средното стручно образование со четиригодишно траење.

EĞİTİM VE BİLİM BAKANLIĐI
EĞİTİM VE ÖĞRETİMİ GELİŞTİRME KURUMU

Öğretim programı

VATANDAŞLIK EĞİTİMİ

Modüler tasarlanmıő

I Birinci sınıf

Öğretim profili / vasıf: Hepsi

Meslek / sektör: Hepsi

Üsküp, 2019 yılı

Öğretim/ders programının adı	Vatandaşlık eğitimi
Öğretim programının türü	Zorunlu
Öğretim programının kredi değeri	3 (Üç) ECVET ¹ kredisi Üç sayısı derse katılma sonucunda kazanılan puanları temsil eder, öğrencinin dersteki çalışmaları ve öğrenme sürecindeki uğraşları dikkate alınır.
Meslek/alan	Tüm meslekler
Sektör	Tüm sektörler
Eğitim profili	Tüm eğitim profilleri
Ünvan ve kalifiye seviyesi	Tüm vasıflar IV (dördüncü) seviye
Ders yılı	I (birinci) yıl
Öğretim programının gerçekleşmesi için haftalık/yıllık ders sayısı	2/ 72

¹ Ulusal kalifiye derecelendirme kanunu.

Öğretim programı amaçları	Öğrenci: <ul style="list-style-type: none">- Örnek ve sorumlu bir vatandaş olarak vatandaşlık görevlerini yerine getirmeli ve toplumsal hayata aktif bir şekilde katılmalı. Bu bağlamda toplumsal ekonomik siyasi konular ve global gelişme hakkında bilgi sahibi olup fikir yürütebilmeli,- politik, toplumsal-ekonomik olaylarla ilgilenmek, kültürler arası iletişimde önyargıların üstesinden gelebilmesi ve uzlaşma sağlabilmesi için beceri sahibi olmalı ,- sorumlu ve yapıcı tutumlara sahip olabilmesi için demokrasinin temeli olan insan haklarını saygılamalı,- kültür, ekonomi, toplumsal, iş kurumları, gruplar ve bireylere ait esas konseptler hakkında bilgi edinmeli,- kamu veya çıkarları olan konularda diğer kişilerle işbirliği yapmalı. Toplumun sürdürülebilirliği açısından yaşam çevresi konusunda sorumlulukları olmalıdır. Sosyal ve kültürel farklılıkları, cinsiyet eşitliği ilkelerine saygı göstererek sosyal kohezyona katkı sağlamalıdır,- Diğer insanların özel hayatına saygı duymaya hazırlıklı olmalı,- kişisel hedefleri, toplumsal ve politik hareketlerin değerleri ve politikaları, sürdürülebilir sistemler, özellikle küresel iklim ve demografik değişimler ve bu değişikliklere sebep olan nedenler hakkında bilinçli olmalı,- medyanın geleneksel ve yeni şekillerini kullanmalı ve eleştirel anlayış yeteneğine sahip olmalı,- tüm alan ve seviyelerde kararlar getirebilme amacıyla yapılan toplumsal aktivitelere yapıcı bir şekilde katılmalı ve eleştirel yaklaşmalı,- vatandaş faaliyetleri ve demokratik kararlaşırmanın tüm alanlarına yapıcı bir şekilde katılımı için bilgi sahibi olmalı,- sosyal adalet ve eşitliğin sağlanması için çaba sunmalı,- Avrupa toplumlarında çok kültürlülük ve sosyoekonomik açısını ve çok kültürlülük kimliğinin Avrupa Birliğine katkılarını tanımlar,- Avrupayla olan ortak değerleri belirlemeli,- Avrupa bütünleşmesi hakkında bilgi sahibi olup Dünya ve Avrupada bulunan farklılıklar ve kültürolojik kimlikler hakkında bilgi sahibi olmalı.
Öğretim programının modüler birimleri	<ol style="list-style-type: none">1. VATANDAŞ KİMLİĞİ – KENDİNİ VATANDAŞ OLARAK TANIMLAMAK2. VATANDAŞLIK BAĞI3. YURTTAŞ TOPLUMUNDA VATANDAŞ OLMAK4. VATANDAŞ VE DEVLET

	5. VATANDAŞ VE DÜNYA
Maddi-tekniik ve mekansal koşullar	Öğrencilerin vatandaşlık eğitimi dersinde başarılı olup iyi sonuçlar alabilmeleri için şu koşulların temin edilmesi gereklidir: donanımlı sınıflar ve çalışma alanları, sınıfta öğretmen ve öğrenci arasında uygun görsel ve işitsel temas sağanması için gerekli koşullar yaratılmalı. Sıraların kiril alfabesinin П harfi şeklinde düzenlenmesi ya da grup çalışmalarına uygun bir şekilde düzenlenmelidir.
Öğretim kadrosu normatifi	Meslek lisesi I sınıflar Vatandaşlık dersini eğitecek olan kişi şu vasıflara sahip olmalıdır: <ul style="list-style-type: none">– Sosyoloji fakültesi mezunu, Makedonya Yeterlilik Çerçevesine (MYÇ) göre, yeterlilik seviyesi VIA veya VII/1 ve AKTS kapsamında edinilmiş 240 kredilik eğitim ve akredite edilmiş yükseköğretim kurumlarında edinilen pedagojik-psikolojik ve metodolojik eğitimi olmalıdır.– Tarih fakültesi mezunu, VII/1 ya da VIA MRK ye göre 240 AKTS, ve pedagojik- psikolojik ve metod hazırlığı öğretim metodu ya da yüksek öğrenimin resmen tanımış olduğu pedagojik eğitim bölümü,– Filozofi fakültesi mezunu, VII/1 ya da VIA MRK ye göre 240 AKTS, ve pedagojik- psikolojik ve metod hazırlığı öğretim metodu ya da yüksek öğrenimin resmen tanımış olduğu pedagojik eğitim bölümü.

1. Modüler birim: VATANDAŞ KİMLİĞİ – KENDİNİ VATANDAŞ OLARAK TANIMLAMAK				
Sıra no.	Ders sonuçları	İçerikler ve kavramlar	Aktiviteler ve yöntemler	Notlandırma ölçütleri *
1.	<p>Öğrenciye şunlar öğretilir:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vatandaş kavramını ve vatandaş kimliğinin gelişimine etki eden faktör/ unsurları tanımlayabilir 	<p>Vatandaş kimliğinin farkında olmak</p> <p>Kavramlar:</p> <p>Vatandaş kimliği</p>	<p>Öğretim teknikleri: Kavramları açıklamak amacıyla değişik fikirler sunmak.</p> <p>Ders tekniği : Kişisel vatandaş kimliğinin gelişimine etki eden unsurlar hakkında görüş saptamak.</p> <p>Kişisel kültür kimliği hakkında günlük tutarak meta öğrenme sahibi olunması.</p> <p>Kimliğe etki eden unsurlar hakkında bireysel çalışmayı kapsayan zihin haritası oluşturmak.</p>	<p>Öğrenci:</p> <ul style="list-style-type: none"> - değişik kimlikleri tespit eder (kişisel ve grup kimliği) - vatandaş, kimlik ve vatandaş kimliği kavramlarını tanımlar, - bireyin davranışı ve vatandaş kimliğinin gelişimine etki eden değişik toplumsal unsurları tanımlar, - kişisel vatandaş kimliğinin oluşumundaki değişik etkiler hakkında eleştirel analiz yapar, - vatandaş olarak kendi şahsıyla alakalı çeşitli sunumlar yapar.
2.	<ul style="list-style-type: none"> - Kişisel gelişimi için koyduğu hedefler doğrultusunda kişisel başarısını kontrol eder ve kişisel gelişimini planlaştırabilir. 	<p>Kişisel beceri ve özelliklerini ayırt etmEk ve geliştirmek</p> <p>Kavramlar:</p> <p>Özellikler</p>	<p>„ bugün ve iki yıl önceki hedeflerim ve özelliklerim “ konusunu analiz etmek.</p> <p>Kişisel gelişim planı hazırlamak.</p> <p>Toplum içinde ve okulda, toplumsal faaliyetlerde bulunma</p>	<ul style="list-style-type: none"> - zayıf ve güçlü taraflarını belirliyor. - davranışları ile ilgili geri bilgi alır, - önemli hedefler ve belirli becerilerin iyileştirilmesine yardımcı olan alanlar belirler, -belirlenen hedeflerin kaydedilen

*Notlandırma kriterlerinde esas olarak alınan başarı sonuçlarının göstergelerine uygun bir şekilde standartlar belirlenmiştir.

		Beceriler Kişisel gelişim	planı hazırlanır.	ilerleme başarısını değerlendirir.
3.	– Kendi davranışlarını analiz eder ve uyarlayabilir ve diğer insanların değişik tutumları ve ihtiyaçlarına saygı duyar.	Davranış kontrolü Kavramlar: Tolerans Uzlaşma	Sorunun uzlaşarak veya aşarak aşılması gereken içeriğin olduğu konu ve yazı (öğretmenin seçtiği) analizi yapılır. Röl yapma çalışması (değişik tutumlara sahip olan sorunsal) öğrencilerin davranışları hakkında görüşlerde bulunmak, Vatandaşın sahip olması gerektiği öncelikli özelliklerin aşama sıralaması hazırlanır ve bu listeye göre kişisel özelliklerini değerlendirirler.	– tolerans ve uzlaşma kavramlarını tanımlar, – ortak hedefleri olan insanların hedeflerini gerçekleştirmek amaçlı yaptıkları işbirlikleri tanımlar, – toplum içerisinde farklı çıkarları, tutumları ve gereksinimleri olan kişi ve grupların var olduğunu kabul eder, – diğer insanların çıkarları ve kendi çıkarları arasında uzlaşma sağlanması gerektiğini kabul eder, – kişisel özelliklerini ve davranışlarını inceler ve sosyal becerilerini geliştirme yollarını bulur.
4.	– Kişilerin bireysel ve toplumsal yaşamında ahlaki değerlerin ve normların önemini değerlendirir ve analiz edebilir.	Etik/ ahlak Kavramlar: Etiklik Değerler Ahlak / ahlak normları/ kuralları	Öğrenciler okuldaki davranış biçimlerini tanımlayan etik kodeksi/kuralları hazırlarlar. Değişik toplumların etik kurallarını analiz etmek ve karşılaştırma yapmak. Öğrencilerin gerçek veya hayali durumlardaki etik ve ahlaki duruşları hakkında görüş alış	– geniş toplumsal bağlamda ahlaki değerlerin ve normlarının etkisini tespit eder, – etiklik, değerler, ahlak ve ahlak normları kavramlarını tanımlar, – etik ve etik olmayan eylemleri açıklar, – toplumda etikliğin hükmetmesini sağlamak amaçlı önerilerde bulunur.

			verşinde bulunmak.	
5.	- Değerlerin, duyguların ve bilgilerin davranış şekline oluşturdukları etkiyi analiz edebilir.	Duyguların ifadesi Kavramlar: Duygular Empati Merhamet/şefkat	Öğrencilerin duygu reaksiyonlarını/tepkilerini konu alan görüş alış verişi ve rol çalışması Değişik olaylarda duygu belirtme yansımaları.	- duygu, empati, merhamet kavramlarını açıklar. - değişik duygu tepkileri, duygu ifadeleri ve empati örnekleri sayar, - değişik durumlarda oluşan duygu reaksiyonlarını karşılaştırır, - değişik durumlarda oluşan kişisel reaksiyonlarını değerlendirir.

2. Modüler birim: VATANDAŞ BAĞI

Sıra no.	Ders sonuçları	İçerikler ve kavramlar	Aktiviteler ve yöntemler	Notlandırma ölçütleri *
1.	Öğrenciye şunlar öğretilir: – değişik iletişim şekillerini ve bu şekillerin çağdaş yaşam tarzına olan etkilerini belirtebilir ve duruma bağlı ayınlarını kullanabilme yeteneğine sahip olabilir.	Komunikasyon/ iletişim Kavramlar: İletişim Efektif/etkili iletişim	Değişik fikirlere sahip olmak: Karşılıklı hangi türlerde iletişim sağlıyoruz. Görüş alış verişinden sonra sonuç belirtilir ve gerçekleştirilir. Çiftler halinde çalışmak: Diğer insanlarla olan iletişimde neler hoşuma gidiyor neler gitmiyor? Görüş belirtmek: Telefon ve internetin olmaması durumunda neler olurdu? Alıştırma: Bir mesajı değişik iletişim şekilleriyle iletmek (yazılı, sözlü, sözsüz iletişim).	Öğrenci: – değişik iletişim şekillerini ve etkili iletişime etki eden koşulları belirtir, – insanların birbirini anlamasında iletişimin temel araç olduğu hakkında açıklama yapar, – karmaşık bir ödevin tamamlanması için etkili iletişim planı hazırlar (sözlü, sözsüz, dijital), – mevcut şekiller ve duruma bağlı iletişimi geliştirir.
2.	– önemli toplumsal sorunlar hakkındaki farklı görüşleri ayırt edebilir ve düşündüğünden farklı olan tutumlara saygı duyar.	Değişik bakış açıları ve tutumları araştırmak Kavramlar: Görüşler Tutumlar	Eğitim tekniği: Barometre – Gruplar arasında „katılıyorum“ ve „katılmıyorum“ olarak belirlenen iki farklı pozisyon ve öğrenciler arasındaki farklı pozisyonların karşılaştırılması ve analizi yapılır.	– değişik alanlardan değişik konular hakkındaki kişisel tutumlarını savunur, – Önemli sosyal konular hakkındaki farklı görüşler hakkında fikirlerini sunar,

*Notlandırma kriterlerinde esas olarak alınan başarı sonuçlarının göstergelerine uygun bir şekilde standartlar belirlenmiştir.

			<p>Seçilen konuya bağlı olarak öğrencilerin değişik konular (eğitim, ekonomi, sağlık, ekoloji v.b) farklı görüşler ve tutumları geliştirmek amaçlı anlatım, fikir ve görüş alışverişleri yapılır.</p>	<p>– farklı görüş, tutum ve değerlerin varlığını kabul eder, – Dünya görüşlerinin insan ilişkilerini nasıl belirlediğini tanımlar.</p>
3.	<p>– topluluk aidiyetinin anlamını ve ortak değerlerin yaratılmasında topluluğun bireylerden faydalanmasını belirtebilir.</p>	<p>Topluluk üyeliği/ aidiyeti Kavramlar: Topluluk Üyelik Yurtseverlik Kozmopolitanizm</p>	<p>Ekip çalışması: Topluluğa nasıl ve ne kadar değer veriyoruz?</p> <p>Simülasyon: Diğerlerine karşı nasıl davranıyorum?</p> <p>Konu işlemek: Hangi topluluklara aitiz. Değişik topluluklara ait oluşumuz ne kadar güçlü (her biri için bireysel sıralama).</p> <p>Konu işlemek: Global topluluk ve kendi topluluğum adına ben ne yapabilirim ya da yapmalıyım ve bunların birlikte ne kazanır ne kaybederim?</p>	<p>– bireylerin rollerini ve topluluğa sağladıkları katkıları açıklar, – değişik topluluğa olan aidiyetin bireysel duygusunu açıklar, – topluma ait oluşumuzun güçlenmesi konusunda diğerlerinin etkileri hakkında düşünce paylaşır, – Dünya (kozopolitanizm) ve kendi devletinin (yurtseverlik) aidiyetinin değerlerini tanıtır.</p>

4.	<p>– hümanizm, insan hakları ve ulusal insan haklarını yardıma muhtaç olan insanlarla ilişkilendirebilir ve saygılanmalarını savunabilir.</p>	<p>Hümanizm / İnsancılık Kavramlar: Hümanizm Ulusal insan hakları</p>	<p>Nasıl davranıyorsun? Konusunu içeren anketlere bireysel cevaplar verilir.</p> <p>Bireysel çalışma: Ben, biz ve duygular (acil durumlarda gerekebilecek üç en önemli şeyi barındıran küçük çanta hazırlamak)</p> <p>Ekip çalışması: Yardım kuruluşları hakkında ve hangi yardım kuruluşlarının Kuzey Makedonya Cumhuriyetinde çalışmalar yaptığı hangilerinin farklı devletlerde çalışma yaptıkların araştırmak ve haritada belirlemek.</p> <p>Toplulukta yardım eylemi ve girişim başlatmak amacıyla fikir üretmek (yardıma muhtaç insanları ve onların özel ihtiyaçlarını saptamak).</p>	<p>– yardıma muhtaç olan insan örnekleri sayar, – Hümanizmin ne olduğunu tanımlar, – yardıma muhtaç insanlara yardım eden kurumları tespit eder, – uluslararası yardım kuruluşlarını tespit eder (Kızıl Haç, Kızıl Ay) – toplumda bulunan yardıma muhtaç insanların özel ihtiyaçlarını belirtir.</p>
5.	<p>– toplumda bulunan farklılıkların işleyiş şeklini analiz edebilir ve kendisinden farklı olanlara saygı duymak için hazırlıklı olabilir.</p>	<p>Farklılıkları kabullenmek ve saygı duymak Kavramlar: Farklılıklar</p>	<p>Ekip çalışması: Dil ve Dünya (dillerin Dünyadaki ülkeler arasında nasıl bağlantı sağladığını</p>	<p>– belirli toplumda farklı kimliklerin nasıl çalıştıklarını tanımlar, – belirli durumlarda sergilediği kişisel davranış ve tutumları sorgular,</p>

		Saygı duymak Kabul etmek	belirtmeleri gerekir). Bireysel çalışma: yaşam alanınızdaki bireyler ve gruplar arasındaki benzerlikler ve farklılıkları saymak.	– çeşitliliği olan bir toplumda yaşamının faydaları ve eksiklikleri hakkında açıklama yapar, – toplumdaki her bireyin özel olduğunu ve kendisinden farklı olan insanları kabul ettiğini ve benimsediğini açıklar.
6.	– çok kültürlü toplumların avantajlarını tanımlayabilir ve bütünleşmiş hayat tarzının kalitesini değerlendirebilir.	Çok kültürlülük ve entegre edilmiş/ bütünleşmiş yaşam Kavramlar: Çok kültürlülük Entegrasyon/ bütünleşme Kültürlerarasılık	Eğitim tekniği: Buzdağı – kültürle neyi kastediyoruz? Bireysel çalışma: Hangi unsurlar hangi kavramlara aittir? (çok kültürlülük, bütünleşme ve kültürlerarasılık). Konu hakkında görüşler: çok kültürlü toplumda yaşamının faydaları ve zorlukları.	– çok kültürlü toplumun temel özelliklerini sayar, – çok kültürlülük ve bütünleşme kavramlarını tanımlar, – bütünleşmeyi kültürlerarasılık toplumunun ön koşulu ve yöntemi olarak tanımlar, – kültürel farklılıklara saygı gösterilmesini gerektiren karmaşık soru ve olaylar hakkında yaratıcı çözümler bulur ve görüşlerini sunar.
7.	– bölgesel, ulusal ve küresel çatışmaları analiz edebilir ve aynılarının çözümlenmesi için değişik yöntemler önerebilir.	Çatışmalarla mücadele etmek Kavramlar: Çatışmalar	Beyin fırtınası tekniği: Değişik fikirlere sahip olmak: Çatışma nedir? Çiftler halinde çalışmak – „kutunun dışından düşünelim: belirli çatışma belirlemek (bölgesel veya küresel) ve aynı	– çatışma kavramını tanımlar, – değişik türlerdeki çatışmaları nedenlerini ve sonuçlarını belirtir, – çatışmaların sakince sonuçlandırılmasını savunur ve çatışmaların aşılması ve çözülmesi için yapıcı yöntemler sunar,

			<p>çatışmanın köprülenmesi ve çözümlenmesi.</p> <p>Ekip çalışması: Uzaylıya mesaj „Şiddet nedir, şiddet içermeyen nedir?“</p> <p>Röl çalışması yapmak: şiddet içermeyen çözüm yöntemi ya da çatışmaları aşma simülasyonu.</p>	<p>– çatışmaların nedenlerini tarafların değişik istekleriyle bağlantılı olarak değerlendirir.</p>
--	--	--	---	--

3. Modüler birim: YURTTAŞ / VATANDAŞ TOPLUMUNDA VATANDAŞ OLMAK / TOPLUMSAL VATANDAŞLIK				
Sıra no.	Ders sonuçları	İçerikler ve kavramlar	Aktiviteler ve yöntemler	Notlandırma ölçütleri *
1.	<p>Öğrenciye şunlar öğretilir:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vatandaş olarak kendi rolünü tanıyabilmeli ve toplumsal hayata aktif katılım sağlayabilmesi için olanakları saptayabilmeli. 	<p>Vatandaşın toplumdaki rolü</p> <p>Kavramlar:</p> <p>Vatandaş</p> <p>Vatandaş toplumu</p>	<p>Şu konuyla ilgili ekip çalışması yapmak: „Vatandaş toplumunun özellikleri “.</p> <p>T- tabela hazırlayarak vatandaş ve diğer toplumlar arasında karşılaştırma yapmak.</p> <p>Görüş alış veriş: vatandaş toplumu özelliklerine bizim toplum nasıl ulaşabilir? Biz bu konuda neler yapabiliriz?</p>	<p>Öğrenci:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vatandaş toplumunun özelliklerini sayar, – vatandaş ve vatandaş toplumu kavramlarını tanımlar, – vatandaş toplumunda uğraş bulmak amaçlı fırsatları saptar, – toplumsal süreçlere aktif katılım gösterir.
2.	<ul style="list-style-type: none"> – insan hakları, vatandaş hakları ve özgürlüklerini belirleyebilir ve günlük hayatındaki belirli olaylarda aynılarını uyarlayabilmeli ve uygun sorumluluklara bağlayabilmeli.. 	<p>Haklar ve sorumluluklar</p> <p>Kavramlar:</p> <p>Haklar</p> <p>Özgürlükler</p> <p>Sorumluluklar</p> <p>Yükümlülükler</p>	<p>Şu konuyla ilgili görüş alış veriş: „Dünkü haklar, bugünkü haklar, peki ya yarın?“</p> <p>İnsan haklarının gelişim seviyesini göstermek amaçlı sembolik olarak „Hak evi“ (temel, duvarlar, çatı) çalışması yapılır.</p> <p>Roger Hartın sekiz basamaklı</p>	<ul style="list-style-type: none"> – hak çeşitleri ve sorumlulukları sayar, – insan haklarının gelişimini açıklar, – vatandaş toplumundaki vatandaşların hak ve sorumluluk grupsal ayırımını yapar, – yaşadığı bölgedeki vatandaşların hak ve sorumlulukları saygılaması hakkında görüşlerini açıklar.

*Notlandırma kriterlerinde esas olarak alınan başarı sonuçlarının göstergelerine uygun bir şekilde standartlar belirlenmiştir.

			Çocukların katılımını örnek olarak günlük hayattan beznzer örnekler açıklar ve gösterir.	
3.	–Yerküre kaynaklarının rasyonel kullanımını ve sürdürülebilir gelişimin önemini saptar.	Vatandaş ve sürdürülebilir gelişimi Kavramlar: Sürdürülebilir gelişim Kaynaklar Geri dönüşüm Enerji	Okul kaynaklarının rasyonel kullanılması için plan hazırlanır Konu hakkında görüşler: Su, elektrik, sulama, geridönüşüm tüketimi ve geridönüşürülen ürünleri kullanmak. Çevre korumasını anlatan afiş ya da broşür hazırlamak ve görünür bir yere koymak.	– sürdürülebilir gelişim ve kaynak tasarrufu hakkında olumlu örnekleri sayar ve haklarında anlatımda bulunur, – yaşamın birçok alanlarında sürdürülebilir gelişimi açıklar, – kaynakların rasyonel kullanımı için plan hazırlar, – kullanılabilirliği olan sürdürülebilir gelişim modellerini araştırır ve tavsiyede bulunur.
4.	– çağdaş toplumun gelişim dinamiklerini takip etmek amaçlı inovasyon/ yenilikçilik ve girişimciliğin gerekliliğini tanımlayabilir.	Yenilikçi ve girişimci olarak vatandaş Kavramlar: Yenilikçi Girişimci	Ekip çalışması: Proje çalışması yapmak (Fikir- proje – gerçekleştirme). Değişik fikirlere sahip olmak : Yenilikçi ve girişimcilerin özellikleri. Benzerlikler ve farklılıkları özetlemek. Görüş alış veriş: Toplumun gelişiminde yenilikçiliğin rölü nedir.	– yenilikçi ve girişimci kavramlarını tanımlar, – vatandaşın yenilikçi veya girişimci olabilmesi için etken olan faktörleri açıklar, – bir fikrin projeye dönüştürülebilmesi için gerekli olan olanakları açıklar ve görüşlerini söyler.
5.	– kişisel ihtiyaçlarını analiz edebilir,	Tüketici ve tasarrufçu olarak	Tüketmek ve tasarrufun olumlu	– para sağlamak çeşitlerini ve

	önceliklerini belirleyebilir ve aynılarının finansmanını planlaştırır	Vatandaş Kavramlar: Kazanç Tasarruf etmek Yatırım Tüketici	ve olumsuz yönlerinin analizini yapmak (bireysel veya ekip çalışması). Bireysel çalışma: Kişisel ihtiyaçlarını değerlendirmek ve aynılarının finansmanını sağlamak için yöntemler bulmak.	şekillerini ayırt eder (ör. Para kazanmak, tasarruf etmek, borç almak ve yatırım yapmak) – değişik durumlarda vatandaşların finansal ihtiyaçlarının değiştiğini açıklayan durumları anlatır, – vatandaşın tasarrufçu ve tüketici olarak rolünü açıklar, – banka hizmetlerini kullanarak tasarruf etmek ya da para almanın riskleri ve kazandırdıkları hakkında değerlendirme yapar.
6.	– vatandaş toplumunda sivil toplum kuruluşlarının ve onları temsil eden grupların rolünü değerlendirebilmeli ve vatandaş olarak faydalarından yararlanabilmeli.	Sivil toplum kuruluşların ve onları temsil eden gruplar Kavramlar: Sivil toplum kuruluşları Temsilci gruplar	Ekip çalışması: Öğrenciler „kendi kuruluşlarını“ kurarlar (gerçek veya hayali), program hazırlarlar ve değişik aktiviteler aracılığıyla gerçekleştirmeye gayret ederler. İnternet, anketler ve değişik yerlerden sivil toplum organizasyonları ve aynılarının aktiviteleri hakkında araştırma yaparlar. Değişik fikirlere sahip olmak: Sivil toplum kuruluşları temsilci gruplara karşı (benzerlikler ve farklılıklar).	– sivil toplum kuruluşları ve temsilci grupları tanımlar, – sivil toplum kuruluşlar ve temsilci grupların rollerini açıklar, – sivil toplum kuruluşlarının çalışmaları boyunca karşılaştıkları zorlukları açıklar, – sivil toplum kuruluşlarının ve temsilci grupların iştirak edilmesi için yol ve yöntemleri analiz eder.

7.	– demokraside medyanın rolünü iktidarın kontrolörü ve demokratik süreçlerde vatandaşların aktif katılımını sağlayan bir araç olarak tanımlayabilir.	Demokratik toplumda medya/ basın yayın Kavramlar: Gazeteci Editör/ yayımcı Sansür Otosansür	Çalışma: „bozuk telefon “ oyununu oynayarak bir haberi iletmek ve haberin doğruluğunu kontrol etmek için görüş alış verişi. Değişik medya araçlarında iletilen bir haberi analiz etmek (gazeteci kriterlerinin ne kadar uygulandığı). Görüş alış verişi: Medya iktidarın kontrolörü nasıl olabilir? Online/ çevrimiçi araştırmalar yapıp örnekler verilir (gazeteler, köşe yazıları v.b). Görüş alış verişi: Medyayı kullanarak vatandaşlar hangi şekilde demokratik süreçlere katılır? Online araştırma yapılarak örnekler verilir. Ekip çalışmaları: duvar gazetesi ya da e- gazete hazırlamak. Röl çalışması yapmak: Gazeteci, editor ve media sahibi. Görüş alış verişi: Vatandaşlar demokratik süreçlerde aktif katılımında bulunmak amaçlı medyayı nasıl kullanırlar	– medyanın özelliklerini sayar ve açıklar, – medyanın çalışma prensiplerini saygılamaya derecesini değerlendirir (bağımsızlık, sorumluluk, gerçeklik, etik ilkelerine uygun), – değişik medya konularını analiz eder ve değerlendirir, – bilgilerin farklı iletimi ve algılanmasını değerlendirir.
----	---	--	--	---

8.	<p>– çağdaş toplumda dinin etkilerinin eleştiriler değerlendirmesini yapabilmeli ve dini farklılıklara toleranslı davranabilmeli.</p>	<p>Toplumda din Kavramlar: Agnostik/ Agnostisizm/ Bilinmezcilik Mehzepler Köktendincilik/radikal Fundamentalizm/Köktendincilik ve aşırıçılık</p>	<p>Ekip çalışması: Dünyada en çok temsil edilen dinleri ve dinlerin dünya toplumlarına etkilerini (olumlu, olumsuz) araştırmak.</p> <p>Çift olarak çalışma: Agnostisizm, mehzepler, radikal fundamentalizm ve aşırıçılık kavramlarını araştırmak.</p> <p>Vatandaşların, öğrencilerin dine olan tutumlarını araştırmak (anket düzenlemek). Sonuçları işlenmesi amaçlı online uygulamalara aktarmak. Sonuçlar hakkında fikir alış verişinde bulunmak.</p>	<p>– agnostisizm, mehzepler, radikal fundamentalizm ve aşırıçılık kavramlarını tanımlar, – dini kuruluşların ve dinlerin toplumdaki rolünü açıklar, – radikal fundamentalizm ve aşırıçılık biçimlerini ayırt eder ve görüşlerini açıklar, – insanların değişik dini bağlılık (ya da dinsizlik) haklarına sahip olmalarını savunur, – değişik dini kuruluşların ve dini grupların eylemlerini araştırır ve sunum hazırlar.</p>
9.	<p>– kültürel kimliğin oluşmasında kültür ve kültür kuruluşlarının etki ve rolünü tanımlayabilmeli.</p>	<p>Kültür, kültürel kurumlar, kültürel kimlik Kavramlar: Kültür kuruluşları Kültürel kimlik</p>	<p>Konu hakkında düz yazı ve görüşler: „Günümüzde kültür“.</p> <p>Coggle.it veya benzer uygulaması kullanılarak kültürel kimlik hakkında proje hazırlanmalı.</p> <p>Bireysel çalışma, kültür kuruluşlarının kişisel gelişimlerine nasıl etki ettiğı (sinema, tiyatro, müze, opera, bale).</p>	<p>– genel kültür değerlerini sayar, – kişilik gelişiminde kültürel hakların önemini açıklar, – kültürel kimliğin gelişimine etki eden etkenleri tanımlar, – kültürdeki olumlu ve olumsuz olayları analiz eder, – değişik kültürel gruplarda değişik kültür anıtları ve eserleri analiz eder ve açıklar.</p>

4. Modüler birim: VATANDAŞ VE DEVLET				
Sıra no.	Ders sonuçları	İçerikler ve kavramlar	Aktiviteler ve yöntemler	Notlandırma ölçütleri *
1.	<p>Öğrenciye şunlar öğretilir:</p> <ul style="list-style-type: none"> – toplumda demokratik değerleri tanımlayabilir ve saygılayabilir. 	<p>Demokratik değerler</p> <p>Kavramlar:</p> <p>Demokratik değerler</p>	<p>Demokratik ve demokratik olmayan ülkelerin özellikleri hakkında T-tabela hazırlamak.</p> <p>Knu yazısı: Demokratik değerler.</p> <p>Görüş paylaşımı: Demokratik ülkelerde her bireyin aynı haklara sahip olması fakat bu hakları gerçekleştirmeleri için aynı olanaklara, fırsatlara sahip olmamaları.</p>	<p>Öğrenci:</p> <ul style="list-style-type: none"> – demokratik değerleri sayar, – demokratik yönetim şeklini destekler ve aynılarını savunarak temsil eder, – demokratik siyasi düzeninin kurumlarını analiz eder.
2.	<ul style="list-style-type: none"> – vatandaşların hizmetinde olan iktidarı tanımlayabilir. 	<p>Vatandaşların hizmetinde iktidar</p> <p>Kavramlar:</p> <p>İktidar</p> <p>Güç</p> <p>Muhasebe</p> <p>Şeffaflık</p> <p>İktidarı kötüye kullanmak</p>	<p>Ekip çalışması: İktidarın kurulması için esas olan ve temelini oluşturan anayasasının kanun ve tüzükleri araştırmak; Sunum yapmak ve yapısal konuşmalar, görüş alış veriş.</p> <p>Görüş alış veriş: Seçilmiş iktidar tüm vatandaşların çıkarlarını ne şekilde temsil etmeli.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – vatandaş işlevinde olan iktidarın özelliklerini sayar, – İktidar anayasasının temelleri olarak kanun ve tüzükleri açıklar, – iktidarın çeşitli pozisyonundan ortaya çıkan yetkilerin kullanımı veya kötüye kullanımı hakkında görüşlerini kullanır, – seçilmiş iktidarın tüm

*Notlandırma kriterlerinde esas olarak alınan başarı sonuçlarının göstergelerine uygun bir şekilde standartlar belirlenmiştir.

			<i>Plickers</i> ya da başka <i>online</i> uygulamaları „İktidar vatandaşın işlevinde“ konusunu ele alarak kullanmak.	vatandaşların çıkarlarını savunması gerektiğinin sebeplerini açıklamalı.
3.	– devletin işlevselliğini açıklayabilmeli ve kamusal yaşama ve iktidara katılım şekillerini belirleyebilmeli,	Kuzey Makedonya Cumhuriyeti iktidarı ne şekilde örgütlenmiştir/ organize edilmiştir Kavramlar: Yasama organı Yürütme erki Yargı Adem-i merkezîyet / Merkez yokluğu Yerel özyönetim	İktidar bölüşümünün hakkında fikir alış verişi. İktidarın ve onu temsil eden kurumların yetkileri hakkında sunum ve araştırmaya yapmak. Kamusal yaşamda ve iktidarda vatandaşların katılımı ile ilgili kosept haritası sunmak.	– yasama organı, yürütme erki, yargı ve yerel özyönetim kavramlarını ayrt eder, – dört çeşit iktidarın görev ve yetkilerini sayar. – iktidar merkez yokluğunun önemini açıklar, – iktidar dağılımının, karşılıklı denetim ve iktidar gücünün kısıtlanmasını bir şart olarak tanımlar, – kamusal yaşamda ve iktidarda vatandaşların katılımına ilişkin somut örnekler sunar. .
4.	– hukuk devletinin özelliklerini ve hukuk üstünlüğünü zedeleyen olumsuz belirtileri açıklayabilir.	Hukuk üstünlüğü Kavramlar: Hukuk devleti Bütünleşme/ sosyal baskı Yolsuzluk Nepotizm	İkili çalışmalar: hukuk devleti, bütünleşme/sosyal baskı, yolsuzluk ve nepotizm kavramlarını araştırarak tanımlamak. Değişik yolsuzlukların konu edindiği olaylar hakkında görüşte bulunmak ve analiz etmek. Konu hakkında görüşler:	– hukuk devletinin özelliklerini tanımlar, – hukuk devleti, bütünlük/ sosyal baskı, yolsuzluk ve nepotizm kavramlarını tanımlar, – yolsuzluğun değişik şekillerini açıklar, – yolsuzluğa karşı açıklan savaş ve alınan önlemlerin topluma getirisini

			„Demokratik toplumda hukuk eşitsizliği neden tehlikelidir?“	değerlendirir, – hukukta eşitsizliği eleştiriyor ve kınıyor.
5.	– siyasi süreçlere vatandaşların hangi yollardan katıldığını ve demokrasinin gelişiminde seçimlerin rolünü değerlendirebilir .	Toplumda seçimler ve demokratik süreçler Kavramlar: Seçim kampanyası Çoğunluk sistemi Orantılı sistem	Fikir sunmak: Vatandaşlar hangi yollardan siyasi süreçlere katılır (katılım şekilleri). Ekip çalışması: Kamuoyu düşünceleri, seçim kampanyaları, reklamları ve medyanın seçimlere olan etkisini analiz eder. Yazı konusu: Siyasi partiler ve bağımsız adaylar her vatandaşın çıkarlarına çalışmalıdır.	– vatandaşların siyasi süreçlere katılım yollarını sayar: oylamak, kampanyalar, mitingler, – secim türleri ve şekillerini açıklar; – siyasi partilerin ve bağımsız adayların tüm vatandaşların çıkarlarını nasıl temsil etmesi gerektiğinin örneklerini belirtir.
6.	– devlet idari ve kamu yönetiminin toplumsal yönlerini değerlendirebilmeli ve inceleyebilmeli.	Devlet idari ve kamu yönetiminin toplumsal rolü Kavramlar: Devlet idari yönetimi Kamu yönetimi	Beyin fırtınası: Yönetim Devlet idari ve kamu yönetimi hakkında BBÖ tabelası oluşturmak. Röl çalışma oyunu: Vatandaş ve kurumlar. Şu konuda görüşler: Kamu ve devlet kurumları vatandaşa hizmet etmek konusunda nasıl daha başarılı olabilir.	– devlet idari ve kamu yönetimi arasında farkları ayırt ediyor, – devlet idari ve kamu yönetimi kurumlarının yetkilerini açıklıyor, – insan haklarını savunma konusunda devlet memurlarının sorumlulukları hakkında görüşlerini belirtiyor, – devlet idari ve kamu yönetiminde çalışanların yetkilerini kötüye kullanımını belirliyor.

5. Modüler birim: VATANDAŞ VE DÜNYA				
Sıra no.	Ders sonuçları	İçerikler ve kavramlar	Aktiviteler ve yöntemler	Notlandırma ölçütleri *
1.	<p>Öğrenciye şunlar öğretilir:</p> <ul style="list-style-type: none"> – büyüyen değiş tokuşun sonucu olarak toplumdaki değişiklikleri takip eder ve analiz edebilmeli. 	<p>Küreselleşme ve toplum</p> <p>Kavramlar:</p> <p>Küreselleşme</p> <p>Kültür değiş tokuşu</p>	<p><i>Plickers</i> ya da başka <i>online</i> uygulamaları: Küreselleşme konusunu ele alarak kullanmak.</p> <p>Şu konu hakkında ikili çalışmalar: Küreselleşme günlük hayata nasıl etki ediyor?</p> <p>Ekip çalışması:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Kültür değiş tokuşu ve küreselleşmenin kazanımları. – Küreselleşmenin teşkifleri. 	<p>Öğrenci:</p> <ul style="list-style-type: none"> – küreselleşme süreçlerini sayar, – küreselleşme kavramını tanımlar, – kültür değiş tokuşu ve küreselleşmenin kazanımlarını ve sonuçlarını belirtir, – küreselleşmenin etkisiyle hangi alanlarda değişimlerin meydana geldiğini açıklar.
2.	<ul style="list-style-type: none"> – Kuzey Makedonya Cumhuriyetinin uluslar arası örgütlerde konumu ve faydalarını tanımlayabilmeli. 	<p>Uluslararası kuruluşlarda Kuzey Makedonya Cumhuriyeti:</p> <p>Uluslararası kuruluşlar</p>	<p>Görüş belirtmek: Kuzey Makedonya Cumhuriyeti hangi uluslararası örgütlere üyedir?</p> <p>Yöntem Web quest: Okulumuzun öğretmenleri ve öğrencileri hangi uluslararası aktivitelere ve projelere katılabilir? Nereye ve nasıl başvurulmalıdır?</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Kuzey Makedonya Cumhuriyetinin üyeliği bulunduğu uluslararası kuruluşları sayar, – toplumun küresel sorunlarının çözümü ve insan haklarının korunması konusunda uluslararası örgütlerin yer ve rolünü açıklar, – belirli projelere katılım koşul ve

*Notlandırma kriterlerinde esas olarak alınan başarı sonuçlarının göstergelerine uygun bir şekilde standartlar belirlenmiştir.

			<p>Ekip çalışması ve görüş alış verişi: Kuzey Makedonya Cumhuriyetinin değişik uluslararası örgütlerden faydaları.</p>	<p>işlemlerini açıklar (ör: insan hakları, yaşam çevresi v.b.) – uluslararası kuruluşları tarafından Kuzey Makedonya Cumhuriyetinin destek alabilmesi yollarını açıklar.</p>
3.	<p>– Kuzey Makedonya Cumhuriyetini Avrupa birliği ülkelerine göre durumunu ve konumunu belirleyebilmeli ve farklı alanlarda işbirliği yollarını aramalı.</p>	<p>Avrupanın parçası olarak Kuzey Makedonya Cumhuriyetinin Kavramlar: Avrupa değerleri Kültür çeşitliliği</p>	<p>Kuzey Makedonya Cumhuriyetinin diğer Avrupa ülkeleri ile çeşitli alanlarda işbirliğine ilişkin evraklar analiz edilir. Konu hakkında görüşler: AB üyeliği avantaj veya fırsat. Ortak Avrupa değerleri ve kültürel çeşitlilikleri konusu hakkında araştırma ve sunum yapılır. BT kullanımı ve öğrencilerle iletişim kurmak, Avrupa Birliğinde bulunan okullar ile işbirliği kurarak onların devletlerindeki eğitim sisteminden kazanımları hakkında fikir alış verişi yapılır.</p>	<p>– AB üyeliğinin avantajlarını ve fırsatlarını belirliyor ve Kuzey Makedonya Cumhuriyeti ve vatandaşlarının üyelikle ilgili çıkarlarını öne sürüyor, – ortak Avrupa değerlerini açıklıyor ve kültür çeşitliliklerini saygılar, – Kuzey Makedonya Cumhuriyetinin diğer Avrupa ülkeleriyle değişik alanlarda işbirliğinden örnekler açıklıyor (bireysel, ailevi ve diğer alanlar), – Kuzey Makedonya Cumhuriyeti gençlerinin Avrupa ülkeleri devletlerinin gençleriyle işbirliği yollarını belirliyor.</p>

Öğrencini başarısının değerlendirilmesi ve notlandırılması	<p>Eğitim sürecinde öğrencinin elde ettiği başarının değerlendirilmesi notlandırma kriterlerine göre yapılmaktadır. Bu notlandırmalar eğitim programınca verilen standartlar ve edilen başarılar doğrultusunda oluşturulur. Eğitim sürecinde öğrenme aktiviteleri, motivasyonu, diğerleriyle işbirliği, eleştirel ve yaratıcı yaklaşım, öğretim konularıyla ilgili tutum ve düşünceler dikkate alınmaktadır. Bu şekilde öğrencilere öğrenmeleri için destek olunmaktadır. Formatif notlandırmada farklı teknik ve stratejiler uygulanmaktadır. Kendi öz değerlendirmesi ve karşılıklı notlandırma söz konusudur.</p> <p>Sayısal notlandırmanın esası okul düzeyinde belirlenmelidir. Sayısal notlandırma esaslarına dayanarak çeşitli yöntem ve teknikler kullanılmaktadır (düz yazılar, sözel anlatımlar, projeler, testler) Notlandırma sırasında öğrencilerin belirli toplumsal konular üzerine ortaya attıkları tutumlar etki etmemelidir. Başlıca öğrencinin analiz yeteneği, içeriklerle ilgili anlatımı ve genel değerlendirmesi önemlidir.</p> <p>Her öğrenci bireysel olarak ve devamlı bir şekilde elde ettiği başarı ile ilgili bilgilendirilmelidir. Öğrenci yanı sıra öğrenci velileri de öğrencinin başarısı hakkında bilgi sahibi olmalıdır. Tüm bunlar, öğretmenin ders planlamasının ayrılmaz bölümüdür.</p>
Literatür ve diğer kaynaklar	Eğitim bakanlığının onayladığı kitap, yardımcı kitapçıklar ve diğer kaynaklar kullanılır.
Öğretim programının uygulanacağı öğretim yılı	2019/2020 öğretim yılı
Kurum/program taşıyıcısı	Eğitim ve öğretimi geliştirme kurumu (EÖGK)

<p>Потпис и датум на донесување на наставната програма</p>	<p>бр. 13-4390/17 11.6.2019 година</p> <p style="text-align: right;">МИНИСТЕР, с.р. Dr. Arbër Ademi</p> <hr/>
<p>Датум на ревизија</p>	